

تحليل بخش حقيقي اقتصاد ايران

۸. عملکرد رشد اقتصادي ۶ ماهه اول و
پيش بيني سال ۱۳۹۶

فهرست مطالب

۱.....	چکیده
۲.....	مقدمه
۲.....	۱. بخش کشاورزی
۴.....	۲. بخش نفت خام و گاز طبیعی
۶.....	۳. بخش صنعت
۷.....	۳-۱. مواد و محصولات شیمیایی
۸.....	۳-۲. فلزات اساسی
۹.....	۳-۳. وسایل نقلیه موتوری، تریلر و نیم‌تریلر
۱۱.....	۳-۴. محصولات کانی غیرفلزی
۱۲.....	۴. بخش معدن
۱۳.....	۵. بخش ساختمان
۱۶.....	۶. بخش خدمات
۱۶.....	۶-۱. خدمات بازرگانی
۱۷.....	۶-۲. خدمات حمل‌ونقل و ارتباطات
۱۹.....	۶-۳. خدمات عمومی
۲۰.....	جمع‌بندی
۲۲.....	منابع و مأخذ

تحلیل بخش حقیقی اقتصاد ایران

۸. عملکرد رشد اقتصادی ۶ ماهه اول و پیش‌بینی سال ۱۳۹۶

چکیده

مرکز پژوهش‌های مجلس در سلسله گزارش‌های تحلیل بخش واقعی اقتصاد ایران همواره دو دغدغه مهم نظام آماری کشور یعنی یکسان‌سازی سال پایه نهادهای آماری و تدوین تقویم انتشار و الزام به رعایت آن را مطرح کرده است. در سال ۱۳۹۶ شاهد یکسان‌سازی سال پایه حساب‌های ملی بانک مرکزی جمهوری اسلامی و مرکز آمار ایران هستیم. این موضوع گام مناسبی در راستای کیفیت آمارها و هماهنگی بیشتر آمارهای دو نهاد بانک مرکزی و مرکز آمار ایران است. با این حال، با وجود این تغییر، گزارش آمارهای سال ۱۳۹۵ و ۶ ماهه ۱۳۹۶ این دو نهاد نشان می‌دهد که اختلاف آمارها همچنان قابل توجه و تأمل است. به نحوی که این دو نهاد به‌خصوص در سطح بخش‌ها دو تصویر متفاوت از اقتصاد ایران ارائه می‌دهند.

براساس نتایج گزارش حاضر با در نظر گرفتن جدیدترین آمار و اطلاعات در دسترس برآورد وزارت جهاد کشاورزی از تولید محصولات کشاورزی، برآورد هزینه‌های عمرانی و جاری دولت تا انتهای سال ۱۳۹۶، تحولات مورد انتظار از تولید و صادرات نفت تا انتهای سال جاری و برآوردهای شرکت‌ها و تشکلهای مرتبط با صنایع مختلف شامل خودروسازی، محصولات پتروشیمی و ... راجع به میزان تولیدات محصولاتشان در انتهای سال ۱۳۹۶، رشد ارزش‌افزوده بخش‌های کشاورزی در سال ۱۳۹۶ حدود (۳/۸)، نفت (۳/۱ درصد)، صنعت (۴/۶)، ساختمان (۲/۴-) و خدمات (۵/۹) درصد برآورد می‌شود. از مهمترین چالش‌هایی که در سال جاری رشد اقتصادی را محدود کرده است، سطح پایین سرمایه‌گذاری دولتی و خصوصی است. این عامل در سال جاری رشد منفی بخش ساختمان موجب شده و در سال‌های آتی رشد محدود سایر بخش‌ها را منجر خواهد شد.

برآورد مرکز پژوهش‌ها از رشد اقتصادی سال ۱۳۹۶ حدود ۴/۶ درصد است. صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی در آخرین گزارش‌های خود رشد اقتصادی کشور در سال ۲۰۱۷ را به ترتیب ۴/۲ و ۴ درصد پیش‌بینی کرده‌اند.

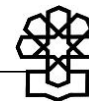
مقدمه

رشد اقتصادی یکی از مهمترین نماگرهای عملکرد یک اقتصاد است که همواره مورد دغدغه سیاستگذاران و فعالین اقتصادی است. رصد تحولات اقتصاد کلان و بخش حقیقی و ارائه پیش‌بینی‌های کوتاه‌مدت از متغیرهای مرتبط با این حوزه می‌تواند برای فعالین و سیاستگذاران مذکور از جمله در مجلس شورای اسلامی مفید باشد. این گزارش بنا دارد با نگاه تحلیلی ضمن بررسی آخرین وضعیت تولید در بخش‌های اقتصادی، به برآورد رشد اقتصادی تا پایان سال ۱۳۹۶ بپردازد. بر این اساس، ساختار گزارش به نحوی سازماندهی شده است که بخش‌های اقتصادی اصلی نظیر کشاورزی، نفت، معدن، صنعت، ساختمان و خدمات مورد بررسی قرار گیرند. در این میان پرداختن به مسائل و چالش‌های آماری به‌خصوص در حوزه حساب‌های ملی یکی از رسالت‌های این گزارش است که در جای لازم به آنها پرداخته می‌شود.

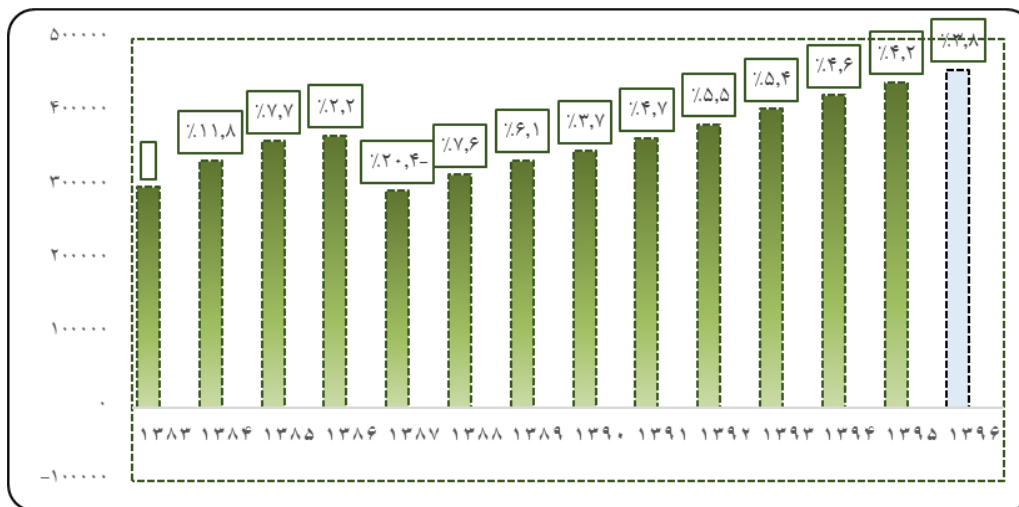
۱. بخش کشاورزی

بخش کشاورزی در ایران یکی از بخش‌هایی است که عملکرد آن در ایجاد ارزش‌افزوده بیش از هر چیز تابعی از عواملی همچون میزان بارندگی، جریان‌های سطحی، سطح زیرکشت، میزان استحصال آب از منابع آب زیرزمینی و ... است. نتیجه این وضعیت آن بوده است که عملکرد بخش کشاورزی تقریباً مستقل از چرخه‌های تجاری (رونق و رکود) در اقتصاد ایران بوده است. رشد ارزش‌افزوده گروه کشاورزی در سال ۱۳۹۵ براساس اعلام بانک مرکزی و مرکز آمار ایران به ترتیب ۴/۲ و ۳/۳ درصد بوده است. نمودار ۱ نشان می‌دهد ارزش‌افزوده این بخش از سال ۱۳۸۳ تا ۱۳۹۵ بجز سال ۱۳۸۷ روندی صعودی داشته است. براساس اعلام بانک مرکزی، نرخ رشد این بخش طی دوره ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۵ بین ۳/۷ درصد تا ۵/۵ درصد متغیر بوده و متوسط نرخ رشد این بخش طی این ۵ سال ۴/۷ درصد بوده است.

ارزیابی جدیدترین برآوردهای وزارت جهاد کشاورزی از تولید انواع اقلام محصولات کشاورزی تا پایان سال ۱۳۹۶ حاکی از آن است که رشد ارزش‌افزوده بخش کشاورزی (به قیمت ثابت) در سال ۱۳۹۶ حدود ۳/۸ درصد خواهد بود. بانک مرکزی رشد ۶ ماهه اول بخش کشاورزی را ۴/۲ و مرکز آمار حدود ۰/۹ درصد اعلام کرده است. اختلاف حدود ۳/۱ درصدی! آمار اعلامی این دو نهاد هم جای بحث و آسیب‌شناسی دارد.

نمودار ۱. ارزش افزوده گروه کشاورزی به قیمت ثابت سال ۱۳۹۰ (میلیارد ریال)

مأخذ: حساب‌های ملی بانک مرکزی.

* ارقام سال ۱۳۹۶ پیش‌بینی است.

جدول ۱. پیش‌بینی رشد بخش کشاورزی به تفکیک محصولات اصلی

نوع محصول	سهم از تولید بخش کشاورزی (درصد)	پیش‌بینی رشد در سال ۱۳۹۶ (درصد)
محصولات کشاورزی	۱۰۰	۳/۸
۱ محصولات زراعی	۳۲	۳/۴
۱-۱ غلات	۱۵	-۲/۸
۲-۱ حبوبات	۱	۸/۸
۳-۱ محصولات صنعتی	۲	۱۷/۹
۴-۱ سبزیجات	۵	۷/۴
۵-۱ محصولات جالیزی	۴	۱۳/۲
۶-۱ نباتات علوفه‌ای	۴	۰/۲
۲ محصولات باغی	۲۳	۴/۷
۱-۲ میوه‌های دانه‌دار	۵	۶/۸
۲-۲ میوه‌های هسته‌دار	۳	۵/۹
۳-۲ میوه‌های دانه‌ریز	۳	۱۰/۸
۴-۲ میوه‌های خشک	۵	۷/۷
۵-۲ میوه‌های سردسیری	۰	-۰/۳
۶-۲ میوه‌های نیمه‌گرمسیری	۷	-۲/۲
۷-۲ میوه‌های گرمسیری	۰	۲۰/۶
۸-۲ سایر میوه‌ها	۰	۲۰/۱
۳ محصولات دامی	۴۵	۳/۵
۱-۳ گوشت قرمز	۱۹	۲/۳
۲-۳ گوشت مرغ	۱۱	۳/۵
۳-۳ تخم مرغ	۴	۳/۸
۴-۳ عسل	۰	۳/۰
۵-۳ شیر	۱۱	۵/۵

مأخذ: وزارت جهاد کشاورزی.

همان‌طور که در جدول ۱ مشخص است، از مجموع محصولات کشاورزی، محصولات دامی با ۴۵ درصد بیشترین سهم را دارند که ۴۱ درصد آن به سه محصول گوشت قرمز، گوشت مرغ و شیر مربوط است و ۴ درصد بقیه تخم مرغ است. رشد محصولات دامی برای سال ۱۳۹۶ حدود ۳/۵ درصد برآورد شده است. با این حال، رشد گوشت قرمز با ۲/۳ درصد کمتر از گوشت مرغ و شیر برآورد می‌شود.

سهم محصولات زراعی از کل ارزش‌افزوده بخش حدود ۳۲ درصد است که در آن غلات با ۱۵ درصد بیشترین سهم را دارد. از این ۱۵ درصد هم ۶ درصد آن مربوط به گندم و ۵ درصد شلتوک (برنج) است. رشد کل محصولات زراعی ۳/۴ درصد برآورد شده است اما رشد غلات ۲/۸- درصد پیش‌بینی شده است که عمدتاً به دلیل برآورد رشد منفی گندم و جو است. با این حال رشد شلتوک مثبت قابل توجه ۱۲/۸ درصد پیش‌بینی شده است.

رشد عمده محصولات باغی نیز که حدود ۲۳ درصد کل تولید بخش کشاورزی را تشکیل می‌دهد، مثبت ۴/۷ درصد برآورده شده است.

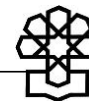
به‌طور کلی وضعیت بخش کشاورزی را می‌توان به این صورت جمع‌بندی کرد که براساس برآوردهای انجام شده در سال ۱۳۹۶، وضعیت رشد محصولات باغی مناسب، رشد محصولات دامی بجز شیر پایین و رشد مجموع غلات منفی خواهد بود.

۲. بخش نفت خام و گاز طبیعی

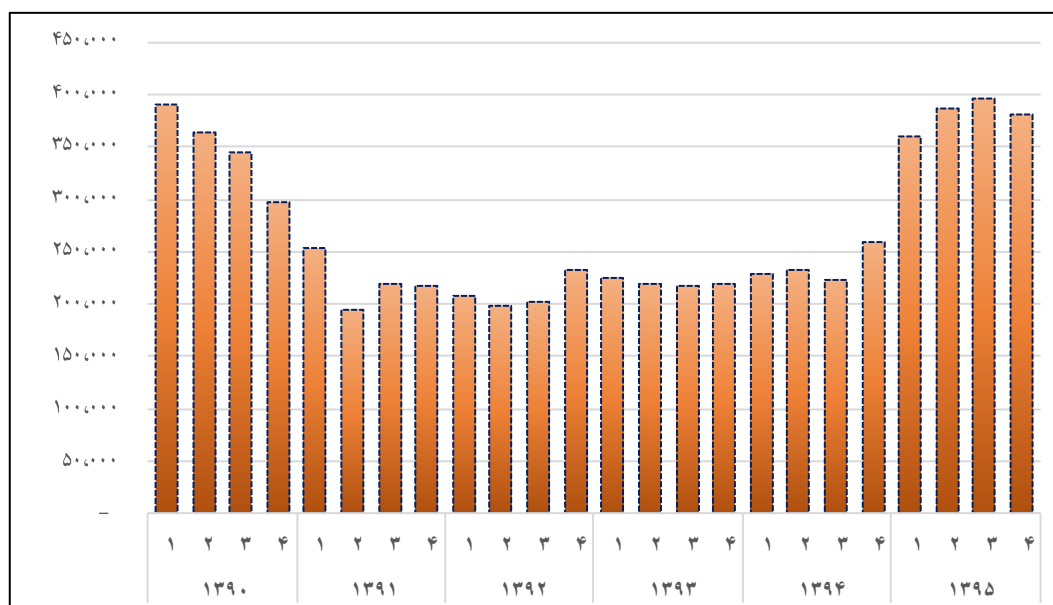
بخش نفت یکی از بخش‌های مهم اقتصاد ایران محسوب می‌شود به‌طوری‌که ستانده این بخش تأثیرپذیری بسیار پایینی از تولیدات سایر بخش‌های اقتصادی داشته، اما در عین حال میزان سطح فعالیت در این بخش از کانال‌های مختلفی از جمله هزینه‌های جاری و عمرانی (که در خدمات عمومی و بخش ساختمان دولتی هزینه می‌شوند) بر ستانده سایر بخش‌های اقتصادی تأثیرگذار است.

براساس اعلام بانک مرکزی گروه نفت در سال ۱۳۹۵ حدود ۶۲ درصد رشد داشته است که باعث رشد ۹/۸ درصدی تولید ناخالص داخلی شده است این در حالی است که براساس اعلام مرکز آمار ایران بخش استخراج نفت و گاز طبیعی در سال ۱۳۹۵ برابر ۳۵ درصد رشد داشته که باعث رشد ۵/۸ درصدی رشد تولید ناخالص داخلی شده است!

همان‌طور که در نمودار ۲ مشاهده می‌شود، ارزش‌افزوده این بخش در سال ۱۳۹۵ به سطح ارزش‌افزوده آن در سال ۱۳۹۰ رسیده است که می‌تواند به معنای تکمیل ظرفیت‌های خالی تولید این بخش تفسیر شود. با توجه به این موضوع، رشد بالایی برای این بخش در سال ۱۳۹۶ قابل انتظار نخواهد بود.

نمودار ۲. ارزش افزوده گروه نفت به قیمت ثابت سال ۱۳۹۰

مأخذ: همان.

مرکز آمار ایران رشد ۶ ماهه اول بخش استخراج نفت خام و گاز طبیعی را ۴/۳ درصد و بانک مرکزی ۵/۸ درصد اعلام کرده‌اند. از طرفی، جدول ۲ آمار تولید نفت ایران در سال‌های ۲۰۱۶ و ۲۰۱۷ را براساس گزارش ماهیانه اوپک نشان می‌دهد. ارقام این جدول نشان می‌دهد تولید نفت خام ایران در سه ماهه اول سال ۱۳۹۶ (سه ماهه دوم سال ۲۰۱۷) ۷ درصد رشد داشته است. این رشد برای سه ماه سوم سال جاری میلادی (سه ماهه دوم سال ۱۳۹۶) به حدود ۵ درصد کاهش پیدا کرده است. به‌طور کلی در نظر گرفتن وضعیت بازار نفت و عملکرد سال گذشته این صنعت در ایران، انتظار می‌رود در دو فصل آتی نیز شاهد کاهش رشد بخش نفت باشیم. در نهایت براساس برآوردهای مرکز پژوهش‌های مجلس، رشد ارزش افزوده گروه نفت در سال ۱۳۹۶ حدود ۳/۱ درصد پیش‌بینی می‌شود.

(هزار بشکه در روز)

جدول ۲. تولید نفت ایران

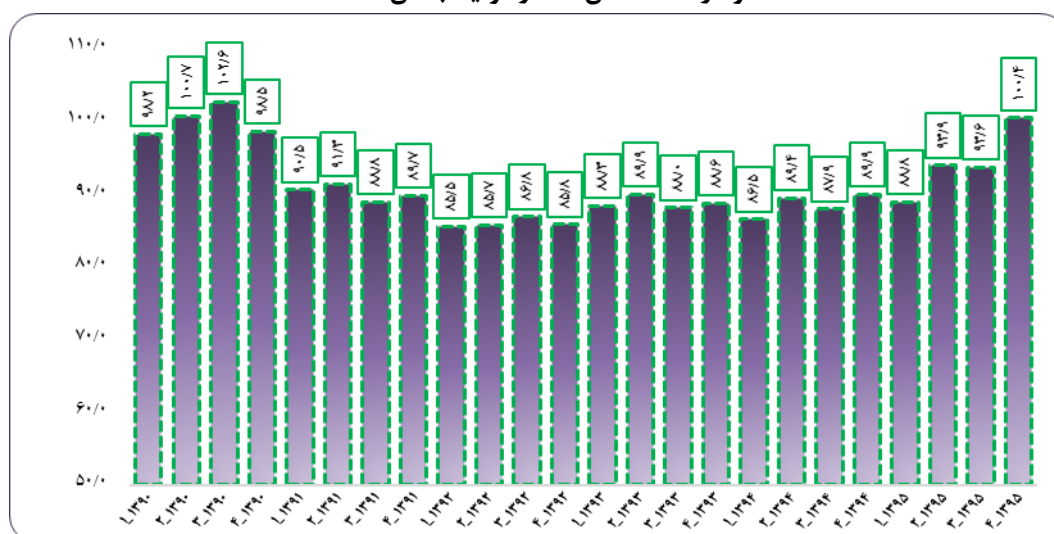
فصل ۴	فصل ۳	فصل ۲	فصل ۱	
۳,۷۴۱	۳,۶۴۶	۳,۵۳۹	۳,۰۹۶	۲۰۱۶
	۳,۸۲۸	۳,۷۹۳	۳,۷۹۶	۲۰۱۷
	%۵/۰	%۷/۲	%۲۲/۶	رشد نسبت به فصل مشابه سال قبل

Source: OPEC Monthly Oil Market Reports.

۳. بخش صنعت

مقایسه شاخص مقدار تولید بخش صنعت نشان می‌دهد این شاخص در زمستان سال ۱۳۹۵ به رقم شاخص در سال ۱۳۹۰ رسیده است. این موضوع نشان می‌دهد تولید بخش صنعت پس از سپری شدن دوره رکود ۵ ساله به سطح قبلی خود در سال ۱۳۹۵ رسیده است. با این حال با توجه به رشد منفی سرمایه‌گذاری در سال‌های اخیر و با توجه به پر شدن ظرفیت‌های خالی بخش صنعت، رشد قابل توجهی برای سال‌های آتی در این بخش مورد انتظار نخواهد بود.

نمودار ۳. شاخص مقدار تولید بخش صنعت

مأخذ: مرکز آمار ایران.

شاخص کل تولید کارگاه‌های بزرگ صنعتی در سال ۱۳۹۵ تقریباً به سطح سال ۱۳۹۰ (۹۹/۳) رسیده است. با این حال بررسی رشد زیربخش‌های صنعت نشان می‌دهد این وضعیت به‌طور متوازن رخ نداده و در نتیجه خنثی شدن رشد مثبت و منفی زیربخش‌های بخش صنعت حاصل شده است. مقایسه شاخص زیربخش‌های صنعت کارگاه‌های بزرگ صنعتی سال ۱۳۹۵ نسبت به سال ۱۳۹۰ نشان می‌دهد از ۲۴ زیربخش صنعت تنها ۱۰ بخش در سال ۱۳۹۵ نسبت به سال ۱۳۹۰ رشد داشته‌اند که بیشترین رشد‌ها مربوط به زیربخش‌های تولید دارو، تولید آشامیدنی‌ها و مواد غذایی بوده است. ضمن اینکه از ۱۴ زیربخشی که رشد منفی داشته‌اند ۷ زیر بخش بیش از ۲۰ درصد رشد منفی داشته‌اند که این موضوع وضعیت وخیم این صنایع را در سال ۱۳۹۵ نسبت به سال ۱۳۹۰ نشان می‌دهد. با این حال سهم پایین این بخش‌ها در شاخص کل صنعت باعث شده است که رشد منفی آنها تأثیر چندانی بر رشد کلی بخش صنعت نگذارد. به‌طور کلی بیشترین تأثیر مثبت بر شاخص کارگاه‌های بزرگ

صنعتی در این دوره مربوط به زیربخش‌های تولید محصولات شیمیایی، صنایع غذایی و فلزات اساسی بوده است. ضمن اینکه بیشترین تأثیرپذیری منفی این شاخص نیز از زیربخش‌های وسایل نقلیه موتوری و کانی‌های غیرفلزی بوده است. برآوردها نشان می‌دهد اگر صنایعی که نسبت به سال ۱۳۹۰ زیر ظرفیت تولید می‌کنند تولید خود را به سطح تولید سال ۱۳۹۰ برسانند باعث رشد ۶ درصدی بخش صنعت خواهند شد.

مرکز آمار ایران در آخرین گزارش منتشره خود، رشد بخش صنعت در سال ۱۳۹۵ را ۶/۵ درصد و رشد ۶ ماهه اول سال ۱۳۹۶ این بخش را ۴ درصد اعلام کرده است. ضمن اینکه بانک مرکزی نیز رشد بخش صنعت در سال ۱۳۹۵ را ۶/۹ درصد و رشد ۶ ماهه را ۴/۸ درصد اعلام کرده است. برآوردهای مرکز پژوهش‌های مجلس درباره رشد بخش صنعت در سال ۱۳۹۶ با توجه به فعالیت‌های زیربخش‌های منتخب بخش صنعت و پیش‌بینی تولید آنها تا انتهای سال جاری حاکی از آن است که رشد ارزش‌افزوده بخش صنعت در سال ۱۳۹۶ حدود ۴/۶ درصد خواهد بود.

بررسی ضریب اهمیت زیربخش‌های مختلف صنعت در شاخص تولید کارگاه‌های بزرگ صنعتی نشان می‌دهد ۸۰ درصد تولید صنایع بزرگ کشور تحت تأثیر ۵ صنعت محصولات شیمیایی (۲۶ درصد)، فلزات اساسی (۲۰ درصد)، وسایل نقلیه موتوری (۱۶/۵ درصد)، کانی‌های غیرفلزی (۹/۵ درصد) و صنایع غذایی (۷/۵ درصد) است.

۳-۱. مواد و محصولات شیمیایی

مهمترین زیربخش بخش تولید مواد و محصولات شیمیایی محصولات پتروشیمی هستند.

جدول ۳. ضریب اهمیت زیر بخش‌های صنایع تولید مواد و محصولات شیمیایی

نام زیربخش	ضریب اهمیت در بخش	
تولید مواد شیمیایی اساسی بجز کود و ترکیبات ازت	۳۷/۹	۱
تولید کود شیمیایی و ترکیبات ازت	۱۵/۲	۲
تولید مواد پلاستیکی به شکل اولیه و ساخت لاستیک مصنوعی	۳۹/۲	۳
تولید سموم دفع آفات و سایر فرآورده‌های شیمیایی مشابه	۰/۱	۴
تولید انواع رنگ و روغن جلا و پوشش‌های مشابه	۰/۸	۵
تولید صابون، مواد پاک‌کننده و لوازم بهداشتی و آرایشی	۵/۲	۶
تولید سایر فرآورده‌های شیمیایی طبقه‌بندی نشده در جای دیگر	۰/۹	۷
تولید الیاف مصنوعی	۰/۷	۸

براساس آمار شرکت ملی صنایع پتروشیمی میزان تولید محصولات پتروشیمی در هفت ماهه اول سال ۱۳۹۶ نسبت به دوره مشابه سال قبل ۸ درصد رشد نشان می‌دهد و طبق برنامه قرار است تا

پایان سال ۱۳۹۶ تولیدات محصولات پتروشیمی به حدود ۵۹ میلیون تن برسد. این در حالی است که ظرفیت اسمی این صنعت برابر ۷۲ میلیون تن است. علاوه بر این آمارهای وزارت صنعت، معدن و تجارت نشان می‌دهد که در ۵ ماهه اول سال جاری صادرات مواد و محصولات شیمیایی از نظر وزنی ۸/۳٪ و از نظر ارزشی ۷/۵٪ درصد رشد داشته است. به‌طور کلی در سال‌های اخیر تولید این محصولات همواره روند صعودی داشته است و انتظار می‌رود با توجه به پروژه‌های در شرف بهره‌برداری نظیر پتروشیمی پردیس، پتروشیمی مرجان و پتروشیمی بوشهر این روند تداوم یابد. در نهایت، پیش‌بینی می‌شود در سال ۱۳۹۶ رشد تولید محصولات پتروشیمی حدود ۸ درصد باشد.

درحالی که صادرات محوری صنعت پتروشیمی یکی از مزیت‌های مهم این صنعت بوده و در شرایط رکود و کمبود تقاضای داخلی که بسیاری از صنایع را آسیب‌پذیر کرده است، موجب شده است این صنعت وضعیت قابل قبولی داشته باشد، سنگین‌تر شدن احتمالی سایه تحریم‌ها و عدم چاره‌جویی برای محدودیت‌های ناشی از ضوابط مالی و بانکی جدید بین‌المللی، می‌تواند آسیب‌پذیری صنعت پتروشیمی را افزایش دهد. به‌خصوص آنکه بخش مهمی از صادرات این محصول (حدود ۵۰ درصد) به یک کشور یعنی چین انجام می‌شود که خود نشان از آسیب‌پذیری این صنعت در شرایط خاص بین‌المللی دارد.

۳-۲. فلزات اساسی

جدول ۴ نشان می‌دهد تولید محصولات اولیه آهن و فولاد بیش از ۷۸ درصد از بخش فلزات اساسی را تشکیل می‌دهد. در ادامه به بررسی وضعیت تولیدات آهن و فولاد در کشور پرداخته می‌شود.

جدول ۴. ضریب اهمیت زیر بخش‌های صنایع تولید فلزات اساسی

نام زیربخش	ضریب اهمیت در بخش (درصد)
تولید محصولات اولیه آهن و فولاد	۷۸
تولید فلزهای اساسی گرانبها و سایر فلزات غیرآهنی	۲۰
ریخته‌گری آهن و فولاد	۲

براساس آمار انجمن تولیدکنندگان فولاد ایران (جدول ۵)، تولید محصولات فولادی در پنج ماهه اول سال ۱۳۹۶ نسبت به دوره مشابه سال قبل ۱۲ درصد و تولید فولاد میانی ۱۵ درصد رشد داشته است. همچنین آمار مصرف ظاهری محصولات فولادی نشان می‌دهد علیرغم رشد ۱۴ درصدی کل محصولات فولادی، مصرف تیرآهن و میلگرد رشد ۷- درصدی داشته است. رشد مصرف ظاهری فولاد میانی هم ۴- درصد در پنج ماهه اول سال جاری بوده است. به‌طور کلی رشد صنعت فلزات اساسی برای سال ۱۳۹۶ حدود ۱۰ درصد پیش‌بینی می‌شود.

جدول ۵. تولید و مصرف ظاهری فولاد و محصولات فولادی (درصد)

مصرف ظاهری			کل تولید			
رشد (درصد)	پنج ماهه ۱۳۹۶	پنج ماهه ۱۳۹۵	رشد (درصد)	پنج ماهه ۱۳۹۶	پنج ماهه ۱۳۹۵	
-۷	۲۶۴۶	۲۸۴۶	-۲	۲۹۳۴	۲۹۸۲	تیر آهن و میلگرد
۲۴	۵۳۵۱	۴۳۱۰	۱۷	۴۷۳۸	۴۰۵۵	ورق گرم، ورق سرد و ورق پوشش دار
۱۰۶	۳۵۷	۱۷۳	۱۴۸	۳۵۰	۱۴۱	سایر محصولات فولادی
۱۴	۸۳۵۴	۷۳۲۹	۱۲	۸۰۲۲	۷۱۷۸	کل محصولات فولادی
-۴	۵۸۹۱	۶۱۲۹	۱۵	۸۵۸۹	۷۴۷۹	فولاد میانی
۲۲	۸۶۷۴	۷۰۹۰	۰	۷۱۷۰	۷۱۶۹	آهن اسفنجی

مأخذ: انجمن تولیدکنندگان فولاد ایران.

۳-۳. وسایل نقلیه موتوری، تریلر و نیم تریلر

جدول ۶ نشان می دهد تولید وسایل نقلیه موتوری بیش از ۷۵ درصد از بخش وسایل نقلیه موتوری، تریلر و نیم تریلر را تشکیل می دهد. در ادامه به بررسی وضعیت تولیدات خودرو در کشور پرداخته می شود.

جدول ۶. ضریب اهمیت زیر بخش های صنایع تولید وسایل نقلیه موتوری، تریلر و نیم تریلر (درصد)

نام زیربخش	ضریب اهمیت در بخش
تولید وسایل نقلیه موتوری	۷۶
تولید بدنه و اتاق برای وسایل نقلیه موتوری و ساخت تریلر و نیم تریلر	۱
تولید قطعات و لوازم الحاقی وسایل نقلیه موتوری	۲۳

آمار هفت ماهه تولیدات خودرو نشان می دهد تولید خودرو در سال جاری رشد چشمگیری داشته به طوری که تولید خودروهای سواری از حدود ۶۹۲ هزار دستگاه به ۸۲۲ هزار دستگاه در هفت ماهه اول سال ۱۳۹۶ رسیده است. مجموع تولیدات خودرو در هفت ماهه ابتدای سال جاری رشد ۱۸/۸ درصدی را تجربه کرده است.

جدول ۷. آمار مقایسه‌ای تولید هفت ماهه خودرو - دستگاه

انواع خودرو	هفت ماهه اول سال ۱۳۹۵	هفت ماهه اول سال ۱۳۹۶	درصد رشد
تولید کل سواری	۶۳۸۰۱۱	۷۷۲۱۲۰	۲۱
تولید کل وانت	۴۵۷۵۱	۴۰۰۹۷	-۱۲/۴
تولید کل مینی‌بوس و میدل‌باس	۴۶۱	۵۳۲	۱۵/۴
تولید کل اتوبوس	۵۱۹	۹۹۲	۹۱/۱
تولید کل کامیون، کامیونت و کشنده	۶۹۵۰	۷۹۸۷	۱۴/۹
جمع کل انواع خودرو	۶۹۱۸۳۷	۸۲۲۱۱۶	۱۸/۸

مأخذ: وبگاه انجمن خودروسازان ایران (به نقل از وزارت صنعت، معدن و تجارت).

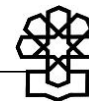
عملکرد سه شرکت اصلی تولیدکننده خودرو (ایران خودرو، سایپا و پارس خودرو) نشان‌دهنده رشد ۱۵/۳ درصدی تولیدات در ۶ ماهه اول سال جاری است. با این حال، پیش‌بینی هریک از شرکت‌ها از تولید سال ۱۳۹۶ نشان می‌دهد این شرکت‌ها خود مجموعاً حدود ۳ درصد کاهش تولید برای خودروهای سواری در سال ۱۳۹۶ پیش‌بینی می‌کنند! در مجموع برآوردهای مرکز پژوهش‌های مجلس براساس آمار عملکرد تولید ۶ ماهه، پیش‌بینی عملکرد شرکت‌های خودروسازی و تجربه سالیان اخیر نشان می‌دهد تولیدات خودرو در سال جاری حدود ۱۰ درصد رشد خواهد داشت.

جدول ۸. عملکرد تولید خودرو سواری شرکت‌های بورسی در سال ۱۳۹۵ و برآورد تولید آن در سال ۱۳۹۶

آمار تولید خودروی سواری	عملکرد ۶ ماهه ۱۳۹۵	عملکرد ۶ ماهه ۱۳۹۶	درصد رشد ۶ ماهه	عملکرد سال ۱۳۹۵	پیش‌بینی سال ۱۳۹۶	درصد رشد سال ۱۳۹۶ به سال ۱۳۹۵
ایران خودرو	۲۸۱۸۷۷	۳۲۰،۲۱۶	۱۳/۶	۶۴۷،۵۶۷	۵۷۵،۰۰۱	-۱۱/۲
سایپا	۱۸۱۸۳۱	۲۰۳،۲۰۲	۱۱/۸	۴۳۵،۸۴۰	۴۳۴،۰۰۰	-۰/۴
پارس خودرو	۸۲،۶۴۱	۱۰۶،۴۷۰	۲۸/۸	۲۰۰،۴۱۵	۲۳۴،۸۲۰	۱۷/۲
جمع	۵۴۶،۳۴۹	۶۲۹،۸۸۸	۱۵/۳	۱،۲۸۳،۸۲۲	۱،۲۴۳،۸۲۱	-۳/۱

مأخذ: گزارش‌های پیش‌بینی درآمد هر سهم براساس عملکرد ۶ ماهه، سامانه جامع اطلاع‌رسانی ناشران www.codal.ir

صنعت خودروسازی در کوتاه‌مدت و میان‌مدت با تهدیدها و فرصت‌هایی مواجه است که می‌تواند رشد آن را تحت تأثیر قرار دهد. مهمترین فرصت‌های این صنعت انجام برخی سرمایه‌گذاری‌های جدید با شرکای خارجی و در شرف بهره‌برداری بودن بعضی از آنها و نیز وضع مقررات و تعرفه‌های جدید بر واردات محصولات این صنعت است. مهمترین تهدیدات نیز تأثیر افزایش نرخ ارز با توجه به ارزیابی نسبتاً بالای این صنعت و ناتوانی برخی از محصولات و حتی شرکت‌ها در رعایت کردن استانداردهای ۷۲ گانه جدید سازمان استاندارد ایران است. علاوه بر این، صنعت خودروسازی نظیر سال‌های اخیر امکان بهره‌برداری از ظرفیت‌های مازاد را نیز نخواهد داشت.

۳-۴. محصولات کانی غیرفلزی

جدول ۹ نشان می‌دهد تولید سیمان، آهک و گچ بیشترین ضریب اهمیت را در زیربخش‌های بخش محصولات کانی غیر فلزی دارد. در ادامه به بررسی وضعیت تولیدات محصول سیمان پرداخته می‌شود.

جدول ۹. ضریب اهمیت زیر بخش‌های بخش محصولات کانی غیر فلزی

نام زیربخش	ضریب اهمیت در بخش
تولید شیشه جام و محصولات شیشه‌ای	۷/۷
تولید محصولات سرامیکی نسوز	۳/۶
تولید سایر محصولات گلی و سرامیکی غیرنسوز ساختمانی	۲۱/۳
تولید سایر محصولات چینی و سرامیکی (شامل ظروف چینی)	۱/۵
تولید سیمان، آهک و گچ	۵۶/۷
تولید محصولات ساخته شده از بتن، سیمان و گچ	۶/۴
تولید سایر محصولات کانی غیرفلزی طبقه‌بندی نشده در جای دیگر	۲/۹

بررسی تولید سیمان در هفت ماهه اول سال ۱۳۹۶ نشان می‌دهد تولید این محصول طی این دوره به ترتیب رشد منفی ۱/۹ درصدی داشته است. دلیل اصلی این کاهش رشد منفی صادرات بوده است که طی همین دوره ۱۳- درصد بوده است. کاهش تولید سیمان عموماً به دلیل محدودیت صادراتی به دلیل وضع تعرفه ۴۵ درصدی عراق بر واردات سیمان است. همچنین رشد تحویل داخلی این محصول می‌تواند در نتیجه تحرکاتی مثبت در بخش ساختمان بخش خصوصی باشد.

جدول ۱۰. میزان تولید سیمان (میلیون تن)

صادرات (سیمان و کلینکر)	تحویل داخلی سیمان	تولید کل سیمان	هفت ماهه
۸	۲۹	۳۴	۱۳۹۵
۷	۲۹	۳۳	۱۳۹۶
-۱۳/۰٪	۱/۶٪	-۱/۹٪	رشد

مآخذ: انجمن صنفی کارفرمایان صنعت سیمان و محاسبات محقق.

به‌طور کلی میزان تولید سیمان در کشور از سال ۱۳۹۱ به بعد روندی نزولی به خود گرفته است که عمده دلیل آن تداوم رکود داخلی در بخش ساختمان و محدودیت‌های صادراتی مثل اعمال تعرفه وارداتی توسط کشور عراق بوده است. سیمان ایران به حدود ۳۴ کشور صادر می‌شود که مهمترین مقاصد صادراتی به ترتیب عراق، افغانستان، کویت، موزامبیک و پاکستان هستند. کشور عراق به تنهایی حدود ۶۰ درصد سیمان صادراتی ایران را در سال‌های اخیر وارد کرده است و بنابراین اعمال هرگونه

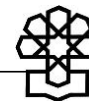
سیاستی در این زمینه در کشور عراق بر وضعیت صادرات سیمان مؤثر است. در حال حاضر وضع مقررات ضد دامپینگ، افزایش تعرفه واردات سیمان، راه اندازی کارخانه‌های سیمان، ناامنی سیاسی و تأثیر آن بر توقف پروژه‌های عمرانی در عراق از عواملی بوده که صادرات سیمان ایران به این کشور همسایه را تحت تأثیر قرار داده است. در این میان به تازگی فرانسوی‌ها برای سرمایه‌گذاری در طرح‌های تولید سیمان در عراق دست به کار شده‌اند. ثبات نسبی سیاسی عراق و ایجاد زمینه‌های بازسازی این کشور می‌تواند بخشی از مشکلات ایجاد شده را برطرف کند. در این راستا سرمایه‌گذاری مشترک با عراق می‌تواند راهگشا باشد.

در رابطه با بازار افغانستان نیز اگرچه ایران با افغانستان حدود هزار کیلومتر مرز مشترک دارد، اما ارتباطات جاده‌ای چندان مناسبی با این کشور وجود ندارد و بیشتر جاده‌ها خاکی هستند که این امر، یکی از مشکلات تجارت با این کشور است. همچنین، از آنجا که نرخ تمام شده کالا در چین بسیار پایین است بنابراین تاجران چینی به رقیبان جدی برای ایرانی‌ها در تجارت با افغانستان از جمله در سیمان تبدیل شده‌اند.

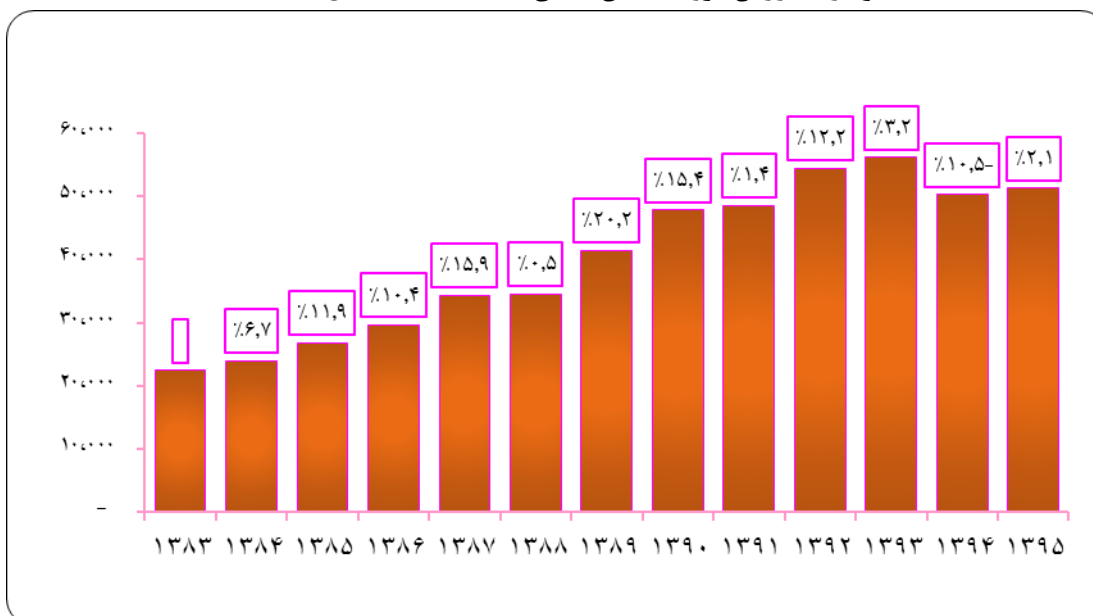
در نهایت، برآوردها نشان می‌دهد که پیش‌بینی‌های قبلی برای سیمان که تولید حدود ۵۷ میلیون تن در سال را نشان می‌داد محقق نخواهد شد و برآورد تولید کل سال حدود ۵۴ میلیون تن خواهد بود که به معنای رشد حدود ۲- درصدی خواهد بود.

۴. بخش معدن

نمودار ۴ نشان‌دهنده روند تغییرات ارزش افزوده بخش معدن (بدون احتساب نفت) طی دوره ۱۳۸۳-۱۳۹۵ است. مشاهده می‌شود که تا سال ۱۳۹۳، ارقام رشد بخش معدن مثبت هستند، با این حال در سال ۱۳۹۴ به دلایلی از جمله مشکل کمبود تقاضا شاهد رشد منفی بخش معدن بوده‌ایم. براساس آمار شرکت ایمیدرو، تولید سنگ آهن در پنج ماهه اول سال ۱۳۹۶ نسبت به دوره مشابه سال قبل ۹/۵ درصد کاهش داشته است. این در حالی است که در همین دوره رشد ارسال (فروش) سنگ آهن نزدیک ۴۴ درصد مثبت بوده است. به نظر می‌رسد بیش از رکودی بودن سال ۱۳۹۶، مزاد عرضه محصولات معدنی در سال ۱۳۹۵ در رشد منفی تولید سال جاری نقش داشته باشد. برای مثال تولید سنگ آهن در سال ۱۳۹۵ نسبت به سال قبل بیش از ۱۰۰ درصد رشد داشت در حالی که در همان سال ارسال (فروش) سنگ آهن رشد منفی داشته است. در نهایت با وجود اینکه به نظر می‌رسد سال جاری سال خوبی برای تولیدکنندگان سنگ آهن از نظر تقاضا و شرایط بازار است، رشد میزان تولید منفی یا مثبت بسیار محدود خواهد بود. با این حال، برای محاسبه رشد ارزش افزوده بخش معدن لازم است سایر محصولات معدنی هم در نظر گرفته شود.

نمودار ۴. ارزش افزوده بخش معدن به قیمت ثابت سال ۱۳۹۰

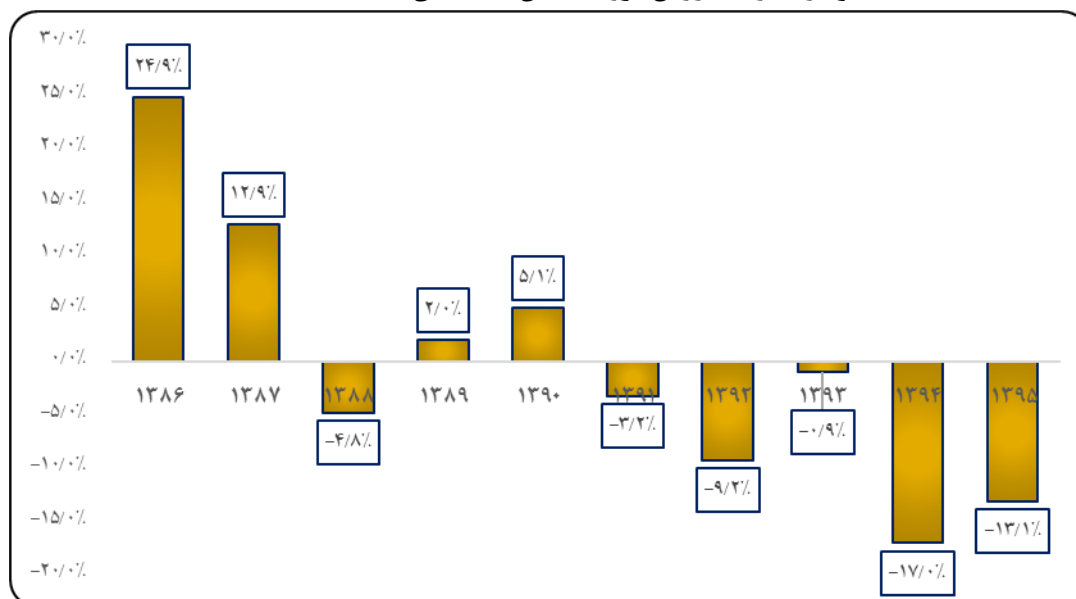

مأخذ: حساب‌های ملی بانک مرکزی.

۵. بخش ساختمان

بخش ساختمان با توجه به ارتباط تنگاتنگی که با بخش‌های بالادستی خود (از قبیل فلزات اساسی، کانی‌های غیرفلزی و ...) داشته و ازسوی دیگر به‌دلیل ارتباط با بخش‌های پایین‌دستی (خدمات مستغلات) از نقش حائز اهمیتی در اقتصاد ایران برخوردار است. نمودار ۵ نشان‌دهنده رشد ارزش‌افزوده بخش ساختمان طی دوره ۱۳۸۶-۱۳۹۵ است. وضعیت نامطلوب این بخش از سال ۱۳۸۸ که در دو ساله اخیر تشدید شده است در این نمودار کاملاً مشهود است. این وضعیت ریشه در رکود مسکن، کاهش مخارج عمرانی دولت و کاهش سرمایه‌گذاری در سایر بخش‌های اقتصادی دارد.

نمودار ۵. رشد ارزش افزوده بخش ساختمان

مأخذ: همان.

برای تحلیل چشم‌انداز وضعیت بخش ساختمان بهتر است که چشم‌انداز ساختمان‌های دولتی و خصوصی به‌طور مجزا مورد کنکاش قرار گیرد. عملکرد بخش ساختمان دولتی بستگی بالایی به وضعیت مخارج عمرانی دولت دارد. بنابراین اگر برآوردی از مخارج عمرانی دولت در آینده وجود داشته باشد، می‌توان از آن برای برآورد ارزش افزوده بخش ساختمان دولتی استفاده کرد. برای این منظور می‌توان به قانون بودجه مصوب و پیش‌بینی میزان تحقق آن اتکاء کرد. در مورد بخش ساختمان غیردولتی نیز تعداد پروانه‌های ساختمانی می‌تواند شاخص پیش‌نگری از آن باشد. در ادامه به‌طور جداگانه به این موارد پرداخته می‌شود.

برآوردها از وضعیت بودجه دولت نشان می‌دهد که میزان تحقق مخارج عمرانی دولت در سال ۱۳۹۶ حدوداً ۴۲۰ هزار میلیارد ریال خواهد بود که رشد تقریباً صفر درصدی نسبت به سال ۱۳۹۵ خواهد داشت. با در نظر گرفتن پیش‌بینی‌ها از رشد شاخص ضمنی مرتبط، رشد حقیقی ساختمان‌های دولتی حدوداً ۱۱- درصد پیش‌بینی می‌شود. بنابراین، از این کانال اثر منفی بر رشد بخش ساختمان در سال ۱۳۹۶ خواهد داشت.

نمودار ۹ تعداد پروانه‌های ساختمانی صادر شده به تفکیک فصلی را نشان می‌دهد. این نمودار نشان می‌دهد که تعداد پروانه‌های ساختمانی صادر شده در سال ۱۳۹۵ برای اولین بار از سال ۱۳۹۱ افزایش یافته است. رشد تعداد پروانه‌های ساختمانی صادر شده در سال ۱۳۹۵ نسبت به سال ۱۳۹۴ حدود ۱۵ درصد بوده است. این در حالی است که این رشد در سال قبل حدود ۱۴- درصد بوده است. بر اساس آمارهای بانک مرکزی روند افزایش پروانه‌های ساختمانی در ۶ ماهه اول سال ۱۳۹۶ هم تدام

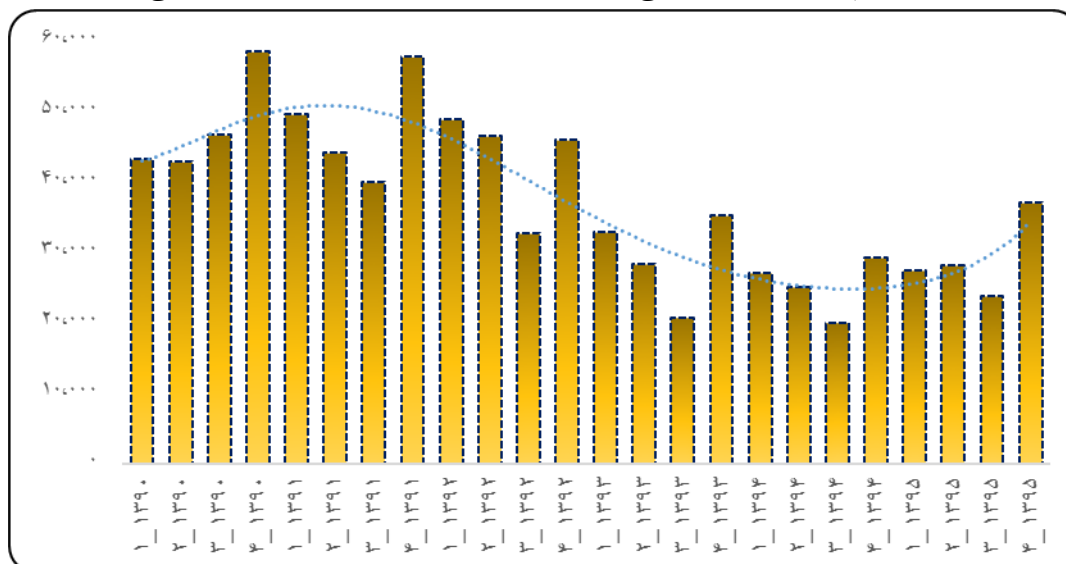

داشته و تعداد پروانه‌ها در مناطق شهری رشد ۷/۸ درصدی داشته است. با این حال، نکته مهم و قابل توجهی که وجود دارد آن است که با وجود رشد تعداد پروانه‌های صادره، سطح زیربنای طبقات روند کاهشی داشته است.

در رابطه با سرمایه‌گذاری بخش ساختمان نیز، آمارهای بانک مرکزی برای ۶ ماهه اول سال ۱۳۹۶ رشد ۱۲/۶ درصدی به قیمت‌های اسمی را نشان می‌دهد که بالاتر از انتظارات قبلی است. دقت در جزئیات این رشد نشان می‌دهد که رشد مذکور مربوط به ساختمان‌های تمام شده و نیمه‌تمام بوده و رشد سرمایه‌گذاری در ساختمان‌های شروع شده منفی است. به‌طور کلی و با توجه به عملکرد بخش ساختمان در ۶ ماهه اول و انتظار عملکرد فاصل‌های پاییز و زمستان آنچنان‌که در سال‌ها اخیر بوده است، رشد ساختمان‌های خصوصی در سال ۱۳۹۶ مثبت و حدود ۱/۴ درصد پیش‌بینی می‌شود.

نمودار ۶. تعداد پروانه‌های ساختمانی صادر شده در مناطق شهری به تفکیک فصلی - فقره

مأخذ: همان.

با توجه به جمیع نکات ذکر شده فوق، رشد بخش ساختمان (خصوصی و دولتی) در

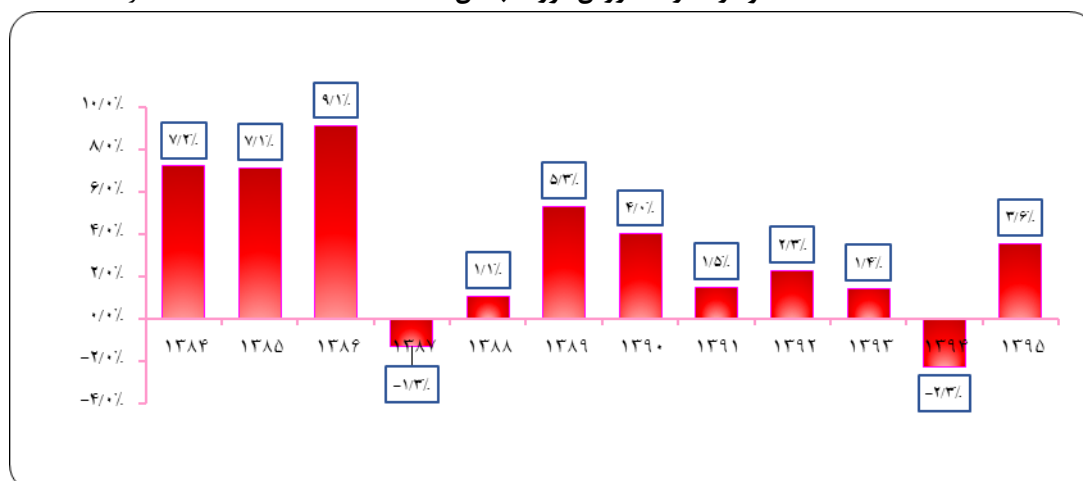
سال ۱۳۹۶ در مجموع منفی و حدود ۲/۴- درصد پیش‌بینی می‌شود.

۶. بخش خدمات

نمودار ۷ نشان‌دهنده رشد ارزش‌افزوده بخش خدمات از سال ۱۳۸۴ تا سال ۱۳۹۵ است. رشد بخش خدمات که تا حد زیادی وابسته به رشد سایر بخش‌های اقتصادی است. بخش خدمات طی این دوره روندی نزولی داشته و در سال ۱۳۹۴ رشد این بخش منفی شده است. با این حال رشد این بخش در سال ۱۳۹۵ با افزایشی قابل ملاحظه به ۳/۶ درصد رسیده است. مرکز آمار ایران نیز رشد بخش خدمات در سال ۱۳۹۵ را ۵/۷ درصد اعلام کرده است. تفاوت ۲/۲ درصدی رشد اعلام شده توسط دو نهاد آماری با توجه به سهم حدود ۵۰ درصدی بخش خدمات از تولید ناخالص داخلی به اختلاف ۱/۱ درصدی رشد اقتصادی اعلامی توسط این دو نهاد منجر شده است.

در رابطه با رشد ۶ ماهه اول سال جاری نیز مرکز آمار ایران رشد بخش خدمات را ۷/۲ درصد و بانک مرکزی ۳/۸ درصد اعلام کرده‌اند که بیش از ۳/۴ درصد اختلاف را نشان می‌دهد.

نمودار ۷. رشد ارزش‌افزوده بخش خدمات (درصد)

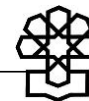

مأخذ: همان.

برآورد مرکز پژوهش‌ها از رشد بخش خدمات با در نظر گرفتن تحولات زیربخش‌های خدمات (که در ادامه گزارش برخی از آنها مورد بررسی قرار می‌گیرد) در سال ۱۳۹۶ برابر با ۵/۹ درصد است.

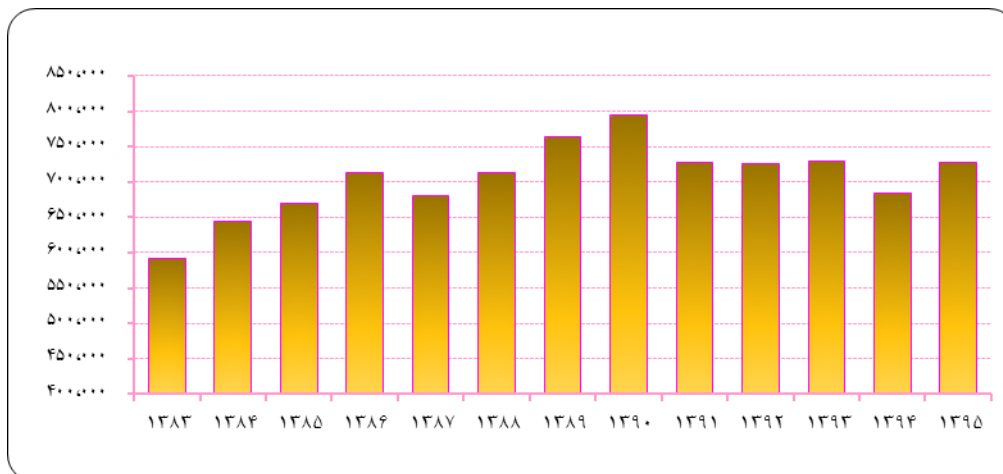
۱-۶. خدمات بازرگانی

نمودار ۸ نشان‌دهنده ارزش‌افزوده خدمات بازرگانی، رستوران و هتلداری طی دوره ۱۳۸۳ تا سال ۱۳۹۵ به قیمت ثابت سال ۱۳۹۰ است. همان‌طور که در این نمودار مشاهده می‌کنید ارزش‌افزوده این

بخش در سال ۱۳۹۰ به بیشترین میزان خود رسیده است و با وجود رشد ۶/۲ درصدی در سال ۱۳۹۵ همچنان تفاوت چشمگیری با سال ۱۳۹۰ دارد.

نمودار ۸. ارزش افزوده بخش بازرگانی، رستوران و هتلداری

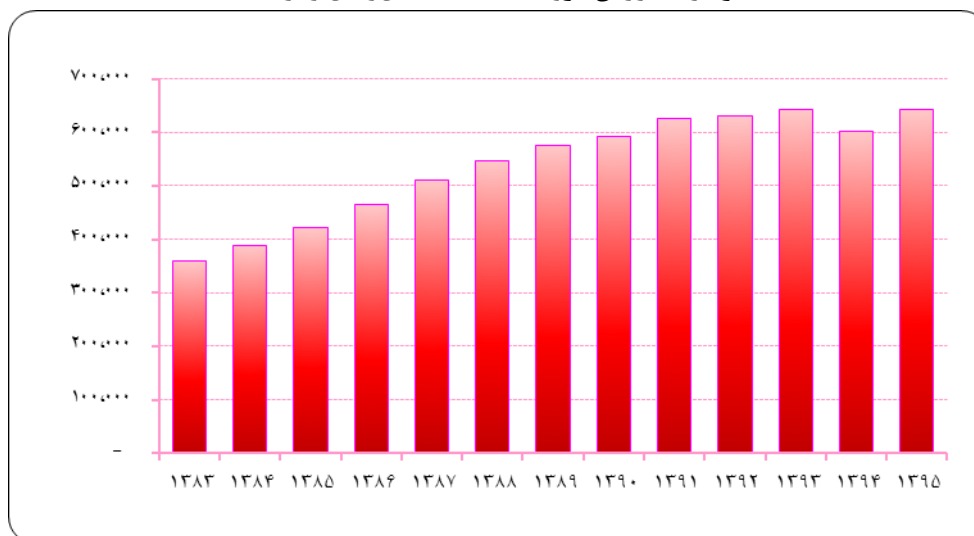
مأخذ: همان.

بر آورد مرکز پژوهش‌ها با توجه به آخرین شواهد آماری در دسترس چند ماهه اول سال جاری و برآوردهای موجود از عوامل مؤثر تا پایان سال، حاکی از آن است که خدمات بازرگانی در سال ۱۳۹۶ رشدی حدود ۳/۱ درصد خواهد داشت. در تحلیل این رقم رشد برای سال ۱۳۹۶ باید اشاره کرد که خدمات بازرگانی واسطه بین طرفین عرضه و تقاضای بازار کالا است، زیرا از یکسو ستانده بخش‌هایی همچون کشاورزی و صنعت از کانال خدمات بازرگانی صادر شده و یا در بازار داخلی عرضه می‌شوند و از سوی دیگر کالاهای مورد نیاز فعالیت‌های اقتصادی و نهادهای مختلف که به واسطه واردات یا تولید داخل تأمین می‌شوند از کانال این نوع خدمات در اختیار آنها قرار می‌گیرد. بنابراین قابل انتظار است که ستانده خدمات بازرگانی هم از ستانده بخش‌هایی چون کشاورزی و صنعت متأثر شده و تحت تأثیر حجم تجارت خارجی کشور قرار گیرد. براساس نتایج قسمت‌های قبلی گزارش، برآوردها حاکی از مثبت بودن رشد بخش‌های کشاورزی و صنعت در سال ۱۳۹۶ است. به طوری که رشد مثبت خدمات بازرگانی از این کانال توجیه‌پذیر است.

۶-۲. خدمات حمل و نقل و ارتباطات

نمودار ۹ ارزش افزوده خدمات حمل و نقل از سال ۱۳۸۳ تا ۱۳۹۵ را نشان می‌دهد. ملاحظه می‌شود که ارزش افزوده این بخش از سال ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۳ تقریباً ثابت بوده و در سال ۱۳۹۴ کاهش قابل توجهی داشته است که رشد ۶/۷ درصدی سال ۱۳۹۵ تا حدودی آن را جبران کرده است.

نمودار ۹. ارزش افزوده خدمات حمل و نقل و ارتباطات

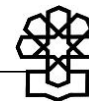
مأخذ: همان.

جدول عملکرد زیربخش‌های حمل و نقل در سه ماهه و ۶ ماهه سال ۱۳۹۶ را با سه ماهه و ۶ ماهه سال قبل مقایسه می‌کند. این جدول نشان می‌دهد که در سه ماهه اول عملکرد رشد بخش حمل و نقل هوایی قابل توجه و بخش حمل و نقل لوله‌ای منفی بوده است. در بخش‌های حمل و نقل جاده‌ای و ریلی نیز برخلاف بخش مسافری، در سه ماهه و ۶ ماهه اول بخش باری رشد مثبت داشته‌اند. در مجموع با در نظر گرفتن وزن‌های هر یک از این زیربخش‌ها، رشد بخش حمل و نقل و ارتباطات در ۶ ماهه اول حدود ۸/۱ درصد بوده است. مرکز آمار ایران رشد این بخش را در ۶ ماهه اول ۸/۲ درصد و بانک مرکزی ۷/۱ درصد اعلام کرده است.

جدول ۱۱. عملکرد زیربخش‌های حمل و نقل در سه ماهه و ۶ ماهه سال ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶

شاخص	واحد	سه ماهه اول ۱۳۹۵	سه ماهه دوم ۱۳۹۵	سه ماهه اول ۱۳۹۶	سه ماهه دوم ۱۳۹۶	رشد سه ماهه اول (درصد)	رشد ۶ ماهه (درصد)
جاده ای	تعداد مسافر جابجا شده	۱۱,۳۰۸	۱۳,۰۹۱	۱۰,۰۵۶	۱۳,۰۲۴	-۵/۴٪	-۱۱/۱٪
	مقدار بار جابجا شده	۴۷,۴۷۴	۵۰,۶۲۵	۵۱,۴۰۶	۵۵,۱۹۷	۸/۷٪	۸/۳٪
ریلی	تعداد مسافر جابجا شده	۳,۲۳۳	۳,۸۸۹	۲,۹۲۶	۴,۱۰۷	-۱/۲٪	-۹/۵٪
	مقدار بار حمل شده	۶,۸۱۶	۶,۶۰۸	۶,۹۸۴	۷,۵۱۷	۸/۰٪	۲/۵٪
لوله ای	مقدار حمل نفت خام	۱۷,۲۱۰	□	۱۷,۱۶۵	□	□	-۰/۳٪
	مقدار حمل فرآورده‌های نفتی	۱۴,۶۳۸	□	۱۳,۹۳۹	□	□	-۴/۸٪
هوایی	تعداد مسافر ورودی در پروازهای بین‌المللی	۶۸۳,۲۶۰	□	۷۶۱,۱۴۲	□	□	۱۱/۴٪
	تعداد مسافر خروجی در پروازهای بین‌المللی	۶۷۳,۹۲۱	□	۷۴۱,۵۴۲	□	□	۱۰/۰٪
	تعداد مسافر ورودی (خروجی) در پروازهای داخلی	۵۰,۹۹۰,۳۲۲	□	۵۰,۶۳۹,۸۲۲	□	□	۱۰/۶٪

مأخذ: وزارت راه و شهرسازی و شرکت پالایش و پخش.

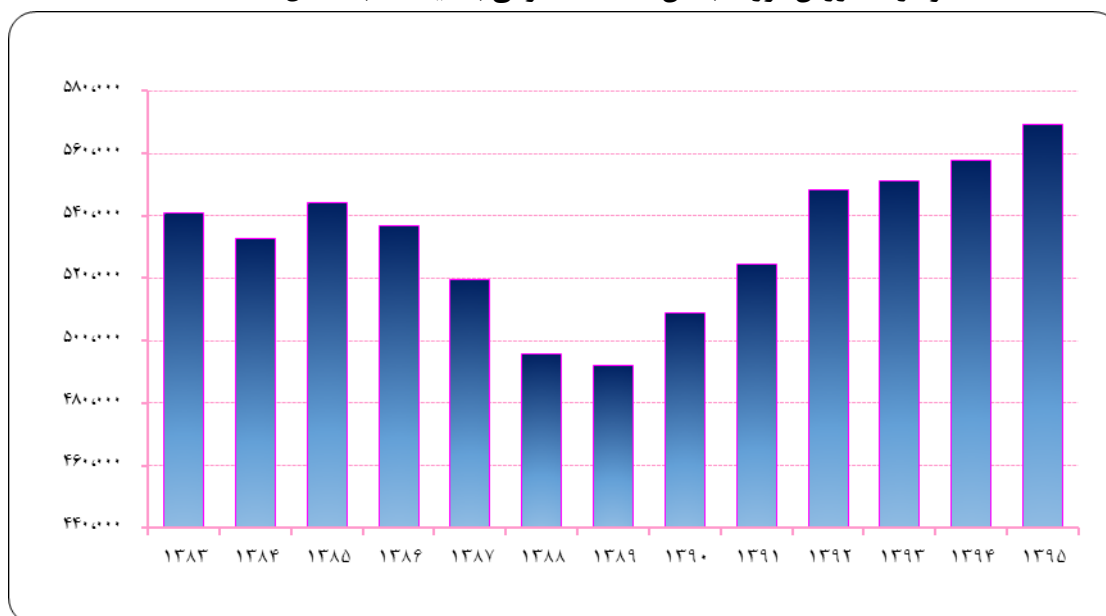

برآورد مرکز پژوهش‌ها با توجه به شواهد آماری در دسترس در ۶ ماهه اول سال جاری، حاکی از آن است که رشد خدمات حمل‌ونقل و ارتباطات در سال ۱۳۹۶ در حدود ۸ درصد خواهد بود.

۳-۶. خدمات عمومی

خدمات عمومی دربرگیرنده مجموعه خدمات شامل امور عمومی، دفاع، امنیت و نظم عمومی، آموزش و پرورش، بهداشت و... است که با توجه به نقش پررنگ دولت در این نوع خدمات از اهمیت خاصی در اقتصاد ایران برخوردار است. براساس آمار بانک مرکزی بخش خدمات عمومی در سال ۱۳۹۵ حدود ۲ درصد رشد داشته است. نمودار ۱۰ ارزش‌افزوده این بخش را از سال ۱۳۸۳ تا ۱۳۹۵ نشان می‌دهد. بررسی روند این متغیر نشان می‌دهد تا سال ۱۳۸۹ روند ارزش‌افزوده این بخش نزولی و پس از این سال به‌طور پیوسته صعودی بوده است.

نمودار ۱۰. ارزش‌افزوده بخش خدمات عمومی به قیمت ثابت سال ۱۳۹۰

مأخذ: همان.

اعتبارات هزینه‌ای (جاری) دولت در ارزش‌افزوده خدمات عمومی دارای نقش مؤثری بوده و بررسی گزیده آمارهای اقتصادی نشان می‌دهد که عملکرد اعتبارات هزینه‌ای دولت در ۶ ماهه اول سال ۱۳۹۶ نسبت به دوره مشابه سال قبل حدود ۱۳ درصد رشد داشته است، اما نکته مهم این است که با توجه به عملکرد ۲۰۷ هزار میلیارد تومانی هزینه‌های جاری دولت در سال ۱۳۹۵ و برآورد مرکز

پژوهش‌ها از تحقق ۲۴۶ هزار میلیارد تومانی هزینه‌های جاری تا پایان سال ۱۳۹۶ انتظار می‌رود تا رشد اسمی هزینه‌های جاری دولت در انتهای سال ۱۳۹۶ برابر با ۱۹ درصد باشد. با در نظر گرفتن رشد شاخص ضمنی مرتبط، برآورد مرکز پژوهش‌ها از رشد حقیقی ارزش‌افزوده خدمات عمومی در انتهای سال ۱۳۹۵ با توجه به آخرین آمار در دسترس برابر با ۱۱ درصد است.

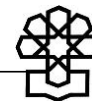
جمع‌بندی

مرکز پژوهش‌های مجلس در سلسله گزارش‌های تحلیل بخش واقعی اقتصاد ایران همواره دو دغدغه مهم نظام آماری کشور یعنی یکسان‌سازی سال پایه نهادهای آماری و تدوین تقویم انتشار و الزام به رعایت آن را مطرح کرده است. خوشبختانه با تأکیدات صورت گرفته توسط افراد و نهادهای مسئول برای یکسان‌سازی سال‌های پایه این دو نهاد آماری، در سال ۱۳۹۶ شاهد یکسان‌سازی سال پایه حساب‌های ملی این دو نهاد بودیم. این موضوع گام مناسبی در راستای کیفیت آمارها و هماهنگی بیشتر آمارهای دو نهاد بانک مرکزی و مرکز آمار ایران است. با این حال، با وجود این تغییر، گزارش آمارهای سال ۱۳۹۵ و ۶ ماهه ۱۳۹۶ این دو نهاد نشان می‌دهد که اختلاف آمارها همچنان قابل توجه و تأمل است. به نحوی که این دو نهاد به‌خصوص در سطح بخش‌ها دو تصویر متفاوت از اقتصاد ایران ارائه می‌دهند.

نتایج گزارش با در نظر گرفتن جدیدترین آمار و اطلاعات در دسترس برآورد وزارت جهاد کشاورزی از تولید محصولات کشاورزی، برآورد هزینه‌های عمرانی و جاری دولت تا انتهای سال ۱۳۹۶، تحولات مورد انتظار از تولید و صادرات نفت تا انتهای سال جاری و برآوردهای شرکت‌ها و تشکل‌های مرتبط با صنایع مختلف شامل خودروسازی، محصولات پتروشیمی و ... راجع به میزان تولیدات محصولاتشان در انتهای سال ۱۳۹۶ نشان می‌دهد که رشد ارزش‌افزوده بخش‌های کشاورزی در سال ۱۳۹۶ حدود (۳/۸)، نفت (۳/۱ درصد)، صنعت (۴/۶)، ساختمان (۲/۴-) و خدمات (۵/۹) درصد خواهد بود.

در جدول ارقام رشد به تفکیک بخش‌ها و سهم هر بخش در رشد اقتصادی آورده شده است. برآورد مرکز پژوهش‌ها از رشد اقتصادی سال ۱۳۹۶ در حدود ۴/۶ درصد است. برآورد قبلی مرکز پژوهش‌ها برای رشد سال ۱۳۹۶ حدود ۳/۷ درصد بوده است. عمده‌ترین دلیل افزایش برآورد رشد به بخش‌های خدماتی به‌خصوص حمل‌ونقل و خدمات عمومی مرتبط بوده است. تمرکز مخارج دولت بر مخارج جاری در نیمه اول سال، عامل اصلی افزایش برآورد رشد بخش خدمات عمومی بوده است و در بخش حمل‌ونقل نیز عملکرد بخش باری حمل‌ونقل ریلی و مسافری به‌خصوص به‌دلیل

۱. در قانون بودجه سال ۱۳۹۶، اعتبارات هزینه‌ای (جاری) کشور در این سال حدود ۲۵۳ هزار میلیارد تومان تصویب شده است.

افزایش حجم تجارت خارجی در کنار افزایش مسافرت‌های خارجی هوایی تعیین‌کننده بوده‌اند. با این حال، در بعضی بخش‌های دیگر نظیر ساختمان برآورد رشد سال کاهش یافته است که دلیل اصلی آن به کاهش مخارج عمرانی دولت (به قیمت‌های ثابت) و عملکرد ضعیف‌تر از انتظار سرمایه‌گذاری بخش ساختمان خصوصی (علیرغم رشد مثبت آن) بوده است. برآورد رشد بخش نفت هم به دلیل افزایش رقابت‌های جهانی برای افزایش سهم بازار و کاهش صادرات نفت ایران در ماه‌های اخیر به خصوص به اروپا کاهش یافته است.

صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی نیز در آخرین گزارش‌های خود رشد اقتصادی کشور در سال ۲۰۱۷ را به ترتیب ۴/۲ و ۴ درصد پیش‌بینی کرده‌اند.

جدول ۱۲. رشد ارزش افزوده فعالیت‌های اقتصادی در سال ۱۳۹۵ و پیش‌بینی سال ۱۳۹۶

شرح	رشد سال ۱۳۹۵	رشد سال ۱۳۹۶
کشاورزی	۴/۲	۳/۸
نفت	۶۱/۶	۳/۱
صنعت	۶/۹	۴/۶
آب، برق و گاز	۶/۸	۱/۸
ساختمان	-۱۳/۱	-۲/۴
خدمات	۳/۶	۵/۹
رشد اقتصادی	۱۲/۵	۴/۶

مأخذ: بخش‌های قبلی گزارش و محاسبات.

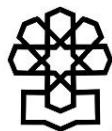
منابع و مأخذ

۱. تحلیل بخش حقیقی اقتصاد ایران؛ عملکرد سه‌ماهه اول و برآورد رشد اقتصادی سال ۱۳۹۵، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، شماره مسلسل ۱۵۰۰۱.
۲. تحلیل بخش حقیقی اقتصاد ایران؛ عملکرد ۶ ماهه اول و برآورد رشد اقتصادی سال ۱۳۹۵، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، شماره مسلسل ۱۵۲۶۹.
۳. تحلیل بخش حقیقی اقتصاد ایران؛ عملکرد ۹ ماهه اول و برآورد رشد اقتصادی سال ۱۳۹۵، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، شماره مسلسل ۱۵۳۳۲.
۴. تحلیل بخش حقیقی اقتصاد ایران؛ عملکرد سال ۱۳۹۵ و پیش‌بینی سال ۱۳۹۶، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی
۵. حساب‌های ملی، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.
۶. حساب‌های ملی، مرکز آمار ایران.
۷. خلاصه تحولات بخش واقعی اقتصاد ایران، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.
۸. گزارش وضعیت بودجه دولت، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.
۹. گزارش رشد اقتصادی سال ۱۳۹۵، مرکز آمار ایران.
۱۰. گزارش تحولات بازار مسکن شهر تهران، بانک مرکزی.
۱۱. گزارش وضعیت سه‌ماهه تجارت خارجی کشور، گمرک جمهوری اسلامی ایران.
۱۲. گزارش وضعیت تسهیلات پرداختی کل بانک‌ها به تفکیک بخش‌های اقتصادی و براساس هدف پرداخت تسهیلات، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.
۱۳. گزارش عملکرد تولیدات منتخب صنعتی و معدنی، وزارت صنعت، معدن و تجارت.
۱۴. نماگرهای اقتصادی، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.
۱۵. قانون بودجه سال ۱۳۹۶ کشور.

16. http://www.opec.org/opec_web/en/

17. www.codal.ir

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۵۷۷۵

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: تحلیل بخش حقیقی اقتصاد ایران، ۸. عملکرد رشد اقتصادی ۶ ماهه اول و پیش‌بینی سال ۱۳۹۶

نام دفتر: مطالعات اقتصادی (گروه اقتصاد کلان و مدلسازی)

تهیه و تدوین کنندگان: محمدرضا عبداللهی، سیدهادی موسوی نیک

همکار: حمید باقریان

ناظران علمی: محمد قاسمی، سیداحسان خاندوزی

منتقاضی: معاونت پژوهش‌های اقتصادی

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی:

۱. بخش حقیقی

۲. رشد اقتصادی

۳. کشاورزی

۴. صنعت

۵. خدمات

۶. نفت

۷. ساختمان

۸. اقتصاد ایران

تاریخ انتشار: ۱۳۹۶/۱۱/۱۸